

Designing a Persian Cultural Model for Teaching Persian to Non-Persian Speakers Based on Maslow's Hierarchy of Needs: Teachers' Perspective

Tahereh Abdollahi Parsa

PhD Candidate of Linguistics-Teaching Persian to Speakers of Other Languages, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
t.aparsa@yahoo.com

Behzad Rahbar *

Corresponding Author, Assistant Professor of Linguistics, Teaching Persian to Speakers of Other Languages, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
behzadrahbar@atu.ac.ir

Abstract:

Teaching Persian to non-Persian speakers goes beyond merely learning linguistic structures; it requires a profound understanding of Iranian culture. This study aims to investigate the role of cultural elements in Persian language acquisition and develop a cultural model based on Maslow's hierarchy of needs (1970). Data for this research were collected through semi-structured interviews. The interview included eight main questions, which were initially designed and then reviewed by five professional Persian language instructors for non-Persian speakers. After incorporating their feedback, the finalized questions were used in interviews with 23 experienced Persian language teachers. The obtained data were analyzed using an qualitative analysis method. The findings indicate that each level of human needs in Maslow's hierarchy has a direct impact on Persian language learning, and attention to these dimensions can improve the teaching process. A significant achievement of this research is the addition of the "identity" layer to Maslow's pyramid. This research demonstrated that language learners who understand Iranian cultural identity establish better connections with the target community and experience a more effective learning process. Therefore, integrating cultural elements into language education not only facilitates learning but also contributes to a deeper understanding of the social and cultural context. Accordingly, this model is valuable for Persian language teachers, curriculum designers, textbook authors, and policymakers in the field of Persian language education, and it can help improve teaching methods and the production of educational content aligned with Iranian culture.

***Cite this article:** Abdollahi Parsa, Tahereh. Rahbar, Behzad. Designing a Persian Cultural Model for Teaching Persian to Non-Persian Speakers Based on Maslow's Hierarchy of Needs: Teachers' Perspective. Vol. 14, No. 1 (Tome 29), April 2025, 39-68.

DOI: 10.30479/jtpsol.2025.21589.1689

Received on: 11/11/2024

Accepted on: 01/04/2025

© The Author(s).

Publisher: Imam Khomeini International University

Introduction

The acquisition of Persian by non-native speakers is a multifaceted endeavor that transcends the mere mastery of linguistic structures. It necessitates a profound comprehension of the intricate tapestry of Iranian culture, which is inextricably interwoven with the language itself. This research is predicated on the fundamental premise that language and culture are not discrete entities but symbiotic components of a holistic communicative system. Consequently, the effective pedagogy of Persian as a foreign language mandates a comprehensive approach integrating cultural insights into the curriculum.

This study endeavors to investigate the pivotal role of cultural elements in the pedagogy of Persian as a foreign language. By employing Maslow's hierarchy of needs as a theoretical framework, this research aims to develop a cultural model that can serve as an invaluable tool for language instructors, curriculum developers, and policymakers in the realm of Persian language education. The significance of this research is underscored by its potential to augment the efficacy of Persian language instruction through the seamless integration of cultural insights into the curriculum, thereby fostering a deeper understanding of the Persian language and its cultural underpinnings.

The research is grounded in the notion that language and culture are inextricably intertwined, with each shaping and influencing the other. Consequently, it is indispensable for language learners to not only grasp the linguistic facets of Persian but also familiarize themselves with the cultural subtleties, nuances, and idiosyncrasies that underpin communication in Iran. This extended abstract offers a comprehensive overview of the research methodology, salient findings, and implications of this study for the advancement of Persian language education, with a particular emphasis on the development of a culturally responsive pedagogical framework.

Methodology

This research adopted a qualitative research design, employing semi-structured interviews as the principal data collection instrument. The interviews were meticulously crafted, comprising eight primary questions that were designed to elicit rich and nuanced insights from the participants. The interview protocol was initially formulated and subsequently validated by five seasoned instructors of Persian as a foreign language, whose expertise and experience ensured the relevance and rigor of the research instrument. Their invaluable feedback was integrated into the final version of the interview protocol, thereby enhancing its validity and relevance to the research objectives.

The interviews were then conducted with 23 experienced Persian language instructors in Iran, who were selected based on their extensive experience in teaching Persian to non-native speakers. The data culled from these interviews were subjected to thematic analysis, a rigorous and systematic method that facilitates the identification of recurrent patterns, themes, and salient insights within the data. The thematic analysis entailed a meticulous process of coding and categorizing the interview transcripts, which enabled the researchers

to discern key cultural elements that exert influence on Persian language learning, as perceived by the instructors. The identified themes were then meticulously mapped onto Maslow's hierarchy of needs, culminating in the development of a cultural model that elucidates the intricate relationship between cultural factors and language acquisition.

Results

The findings of this study corroborate that each stratum of Maslow's hierarchy of needs plays a consequential role in the process of learning Persian. The fundamental needs, such as physiological and safety needs, underscore the exigency of acquainting learners with facets of daily life in Iran, encompassing cuisine, architectural styles, and social conventions. Addressing these needs not only augments learners' vocabulary but also cultivates a sense of security, belonging, and cultural immersion.

The needs for love and belonging accentuate the significance of social interactions, interpersonal relationships, and communal values in Iranian culture. Instructors emphasized the importance of incorporating cultural activities that foster social engagement, such as partaking in Iranian festivals, participating in traditional ceremonies, and learning about Iranian hospitality, which is deeply ingrained in the cultural ethos.

Esteem needs, which encompass self-esteem, self-worth, and respect from others, underscore the importance of comprehending Iranian social etiquette, hierarchical structures, and ethical values. Instructors underscored the necessity of educating learners about appropriate forms of address, gender roles, and religious customs to facilitate effective communication, foster intercultural understanding, and avert misunderstandings that may arise from cultural differences.

At the higher echelons of the hierarchy, cognitive and aesthetic needs accentuate the role of Iranian literature, art, and philosophy in language learning. Instructors observed that learners who are exposed to these cultural domains tend to cultivate a deeper appreciation for the Persian language and its expressive capabilities, as well as a more profound understanding of Iranian cultural heritage.

Self-actualization and transcendence needs, which pertain to personal growth, self-fulfillment, and spiritual enlightenment, underscore the importance of understanding Iranian belief systems, values, and aspirations. Instructors suggested incorporating cultural content that delves into Iranian mysticism, ethics, and social justice to provide learners with a holistic and comprehensive understanding of Iranian culture, encompassing its tangible and intangible dimensions.

One of the notable contributions of this study is the introduction of a "cultural identity" layer to Maslow's hierarchy. This layer, positioned between esteem and self-actualization, underscores the salience of cultural identity in the process of language learning. Instructors noted that learners who cultivate a robust sense of connection to Iranian culture are more motivated, engaged, and invested in their language studies, as they perceive the language as an integral part of their own cultural identity.

Conclusion

This study furnishes invaluable insights into the role of cultural elements in Persian language education. By developing a cultural model grounded in Maslow's hierarchy of needs, this research proffers a comprehensive and culturally responsive framework for integrating cultural content into the curriculum. The findings of this study bear significant implications for language instructors, curriculum developers, and policymakers, underscoring the imperative to adopt a holistic, integrated, and culturally sensitive approach to language education that encompasses both linguistic and cultural dimensions, thereby fostering a deeper understanding of the Persian language and its cultural underpinnings.

Conflict of Interest

The authors declare that there is no conflict of interest.

Acknowledgment

The authors wish to express their sincere gratitude to the Persian language instructors who generously participated in this study and contributed their valuable insights.

Keywords: Culture, Teaching Persian to speakers of other languages Persian, Maslow's hierarchy of needs, Iranian cultural model.

طراحی الگوی فرهنگ ایرانی در آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان بر پایه سلسله‌مراتب نیازهای مزلو از دیدگاه مدرسان (پژوهشی)

طاہرہ عبداللہی پارسا

دانشجوی دکتری آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

t.aparsa@yahoo.com

بهزاد رہبر*

نویسنده مسئول، استادیار گروه زبان‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

behzadrahbar@atu.ac.ir

چکیده

مطالعه حاضر، پژوهشی آمیخته (کمی - کیفی) و مقطعی است که با هدف ارزیابی چگونگی به‌کارگیری باهم‌آیی‌ها توسط فارسی‌آموزان خارجی در شش سطح مقدماتی تا پیشرفته انجام شده است. جامعه آماری، ۱۱۱۲ متن (پیکره‌ای مشتمل بر ۱۴۲۶۰۸ موردواژه) از تولیدات نوشتاری فارسی‌آموزان بنیاد سعدی بود. نمونه‌گیری با روش تصادفی طبقه‌ای انجام شد و طی آن ۳۰۰ متن نوشتاری، با حجم موردواژه‌های متوازن در هر سطح، انتخاب شدند. برای تحلیل پیکره نمونه و شناسایی باهم‌آیی‌ها از دیگر گروه‌واژه‌ها، رویکردهای مختلف زبانی مطالعه شد؛ آن‌گاه با بررسی و متناسب‌سازی معیارهای رویکرد عبارت‌شناختی و فرض با مشاهدات پژوهش‌گر در پیکره نمونه، تعریف جامعی از باهم‌آیی و معیارهای روشنی برای شناسایی آن‌ها در تولیدات فارسی‌آموزان غیرایرانی به‌دست آمد. سپس، پیکره نمونه در نرم‌افزار مکس کیودی‌ای، کدگذاری و تحلیل شد و با تفسیر آمار توصیفی و استنباطی به‌دست آمده از نرم‌افزار اس‌پی‌اس‌اس، فرضیه‌های پژوهش مورد راستی‌آزمایی قرار گرفتند. یافته‌های پژوهش نشان داد: میزان به‌کارگیری باهم‌آیی در تولیدات فارسی‌آموزان در شش سطح زبانی، تفاوت معناداری ندارد و باهم‌آیی‌ها از ابتدای زبان‌آموزی دارای اهمیت هستند. همچنین، باهم‌آیی‌های پرتکرار در تولیدات فارسی‌آموزان سطوح زبانی پایین‌تر، بیشتر مشاهده شد که فهرستی از آن‌ها در مقاله آمده است. مقایسه تنوع به‌کارگیری باهم‌آیی‌ها در متون نوشتاری فارسی‌آموزان نیز نشان داد که تولیدات زبان‌آموزان هر سطح، به‌طور معنی‌داری نسبت به سطح پایین‌تر، از تنوع باهم‌آیی بیشتری برخوردارند. یافته‌های پژوهش حاضر، در تهیه و تدوین منابع آموزشی و به‌عنوان مقیاسی برای اندازه‌گیری مهارت زبان‌دوم‌آموزان سودمند است. همچنین می‌تواند مبنایی برای شناسایی انواع گروه‌واژه‌ها در حوزه مطالعات باهم‌آیی‌های زبان دوم قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: فرهنگ، هرم سلسله مراتب نیازهای مزلو، آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان، الگوی فرهنگ ایرانی.

* استناد: عبداللہی پارسا، طاہرہ، رہبر، بہزاد. طراحی الگوی فرهنگ ایرانی در آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان بر پایه سلسله مراتب نیازهای مزلو از دیدگاه مدرسان، سال چهارم، شماره اول (پیاپی ۲۹)، بہار و تابستان ۱۴۰۴، ۳۹-۶۸.

شناسه دیجیتال (DOI) 10.30479/jtpsol.2025.21589.1689

تاریخ پذیرش نہایی مقاله: ۱۴۰۴/۰۱/۱۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۸/۲۱

ناشر: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی^(ه)

۱. مقدمه

فرهنگ، شامل دانش، زبان، ارزش‌ها، آداب و رسوم و عناصر مادی است که از فردی به فرد دیگر و از نسلی به نسل دیگر در یک جامعه منتقل می‌شود (Goode, et al, 2000, p.1). با افزایش تنوع جوامع و گسترش ارتباطات بین‌المللی، نیاز به درک متقابل فرهنگی و تساهل بینا فرهنگی بیش از پیش احساس می‌شود. در همین راستا، یادگیری هر زبانی، جدای از عوامل فرهنگی و اجتماعی آن زبان، امکان‌پذیر نیست.

درحقیقت، زبان و فرهنگ، ارتباط تنگاتنگی با یکدیگر دارند و این پیوند در موقعیت‌های ارتباطی به‌وضوح نمایان می‌شود. به‌عنوان نمونه، تعامل یک غیرفارسی‌زبان با گویشوران فارسی، نه تنها مستلزم فراگیری مهارت‌های زبانی است؛ بلکه نیازمند آشنایی با فرهنگ، آداب و رسوم فارسی‌زبانان نیز می‌باشد. دلیل این امر آن است که هنگام برقراری ارتباط، ساختارهای زبانی صرفاً بر اساس نظام زبانی سنجیده نمی‌شوند؛ بلکه این ارزش‌های فرهنگی هستند که درستی یا نادرستی استفاده از آن‌ها را تعیین می‌کنند. بنابراین، در فرآیند آموزش و یادگیری هر زبان دوم یا خارجی، توجه به ابعاد فرهنگی و بافت متنی و گفتمانی آن زبان، ضروری است. غفلت از این موضوع، زبان‌آموز را از واقعیت‌های زبانی و اجتماعی گویشوران بومی دور کرده و توانایی برقراری ارتباط مؤثر را کاهش می‌دهد.

از سوی دیگر، آشنایی هرچه بیشتر زبان‌آموزان با فرهنگ زبان مقصد، نه تنها فرآیند یادگیری را تسهیل می‌کند، بلکه درک دقیق‌تری از کنش‌ها و واکنش‌های زبانی فراهم آورده و سوء تفاهم‌های فرهنگی و اجتماعی را کاهش می‌دهد. به همین دلیل، یادگیری زبان خارجی، تنها محدود به تسلط بر واژه‌ها و ساختارهای دستوری نیست؛ بلکه مستلزم درک عناصر فرهنگی و شناخت طرز تفکر گویشوران آن زبان است. در این راستا، گنجاندن فرهنگ در فرآیند آموزش زبان، به درک تفاوت‌ها و تنوع فرهنگی کمک می‌کند و موجب افزایش تعاملات بینا فرهنگی می‌شود.

با این حال، تصمیم‌گیری درباره میزان و نوع بازنمایی ویژگی‌های فرهنگی در آموزش زبان، معمولاً برعهده توسعه‌دهندگان مواد درسی و سیاست‌گذاران آموزشی است. برنامه‌های آموزشی ممکن است، به‌صورت آشکار یا پنهان، برخی عناصر فرهنگی را پررنگ‌تر کرده یا نادیده بگیرند (Riley, 2007). حتی ممکن است مفاهیم فرهنگی، به‌طور غیرمنصفانه و جهت‌دار، در زبان بازنمایی شوند. از این‌رو، ضروری است که عناصر فرهنگی مورد نیاز زبان‌آموزان، در قالب الگویی منسجم و کاربردی ارائه شود.

چالش دیگری که در آموزش فرهنگ وجود دارد، گستردگی مفهوم فرهنگ و عدم اجماع درباره میزان و نحوه ارائه آن در آموزش زبان است. بسیاری از مدرسان و مؤلفان هنوز بر سر این مسئله که کدام بخش‌های فرهنگ باید آموزش داده شوند و چه میزان از آن‌ها باید در برنامه‌های درسی گنجانده شود، به توافق نرسیده‌اند.

بنابراین، لازم است که فرهنگ و مصادیق آن به صورت ملموس و عینی ارائه شود؛ تا ابهام‌های موجود در آموزش زبان کاهش یابد. در واقع، برای حل این چالش، نیاز به یک چارچوب نظری و الگوی فرهنگی جامع وجود دارد. با توجه به کمبود یک الگوی فرهنگی مشخص در آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، پژوهش حاضر تلاش می‌کند، عناصر و لایه‌های اساسی فرهنگ ایرانی را شناسایی کرده و در قالب یک هرم منسجم در اختیار مدرسان، مؤلفان و سیاست‌گذاران آموزش زبان فارسی قرار دهد.

سؤال پژوهش حاضر عبارت است از:

واحدها و عناصر فرهنگی در آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان با رویکرد فرهنگی بر اساس دیدگاه مزلو از نظر مدرسان کدامند؟

۲. چارچوب نظری

در پژوهش حاضر، عناصر استخراج‌شده فرهنگ ایرانی، براساس هرم ساسله مراتب نیازهای مزلو، به صورت الگوی فرهنگی ارائه می‌شود. ویژگی‌های نظریه سلسله مراتب نیازهای مزلو بدین ترتیب است:

سلسله مراتب نیازهای مزلو ابتدا در یک مدل پنج مرحله‌ای توسط وی (۱۹۴۳، ۱۹۵۴) مطرح شد و سپس این مدل برای نیازهای شناختی و زیبایی‌شناختی (Maslow, 1970a) و نیازهای متعالی (Maslow, 1970b) گسترش یافت و شامل یک مدل هفت مرحله‌ای و یک مدل هشت مرحله‌ای شد. هر دو، در طی دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ گسترش یافتند. در نهایت، این مدل هشت مرحله‌ای، بدین صورت ارائه گردید:

۱- نیازهای بیولوژیکی و فیزیولوژیکی: برای زندگی انسان ضروری هستند؛ مانند: هوا، غذا، آب، مسکن، پوشاک و خواب.

۲- نیازهای ایمنی: شامل نظم، پیش‌بینی‌پذیری و کنترلی است که هر فرد در زندگی شخصی‌اش تجربه می‌کند و خانواده و جامعه، سهم به‌سزایی در رفع آن‌ها دارند؛ از جمله امنیت عاطفی، امنیت مالی، قانون و ثبات اجتماعی.

۳- نیازهای عشق و تعلق: انسان برای ایجاد روابط بین فردی و عضویت در یک گروه، وابسته به نیازهای عاطفی است؛ مانند: دوستی، مراوده، اعتماد و اطمینان، دریافت و دادن عشق و محبت.

۴- نیازهای عزت/احترام: به عزت‌نفس، موفقیت و احترام اشاره دارد و نشان‌دهنده تمایل معمول انسان به پذیرفته‌شدن و ارزش‌گذاری توسط دیگران است. مزلو، آن‌ها را به دو دسته طبقه‌بندی می‌کند: (۱) احترام به خود (شان، موفقیت، تسلط، استقلال) و (۲) نیاز به پذیرش و ارزش‌گذاری توسط دیگران (موقعیت، اعتبار).

۵- نیازهای شناختی: نیاز به معنا و قابل پیش‌بینی بودن دارد؛ مانند: دانش و درک، کنجکاوی و کاوش.

۶- نیازهای زیبایی‌شناختی: شامل قدردانی و جستجو برای زیبایی، تعادل، فرم و غیره است.

۷- نیازهای خودشکوفایی: نیاز به ظرفیت کامل یک فرد و تحقق آن پتانسیل دارد؛ مانند: درک پتانسیل

شخصی، خودشکوفایی، جستجوی رشد شخصی و تجربه‌های اوج.

۸- نیازهای متعالی: یک فرد با ارزش‌هایی برانگیخته می‌شود که فراتر از خود شخص است؛ از جمله مصادیق نیازهای متعالی، تجارب عرفانی و تجربیات معین با طبیعت، تجربیات زیبایی‌شناختی، خدمت به دیگران، علم‌جویی، ایمان دینی.

۳. پیشینه پژوهش

از آنجایی که پژوهش حاضر به طراحی الگوی فرهنگ ایرانی در آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان بر پایه سلسله‌مراتب نیازهای مزلو می‌پردازد، در این بخش، ابتدا پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه فرهنگ، مطرح و سپس پژوهش‌های انجام شده بر مبنای هرم مزلو را نیز بیان می‌کنیم.

۱.۳. فرهنگ

مطالعات امروزی در حوزه فرهنگ، از یک پیشینه بسیار گسترده و متنوع بهره می‌برند. این حوزه تحقیقاتی، به بررسی، تجزیه و تحلیل جنبه‌های مختلف فرهنگی در جوامع معاصر می‌پردازد.

استرن (۱۹۹۲) در حوزه آموزش زبان و فرهنگ، به بررسی روش‌ها و فنون مختلفی پرداخته است که می‌تواند به زبان‌آموزان کمک کنند؛ تا نه تنها زبان را بیاموزند؛ بلکه فرهنگ زبان مقصد را نیز به خوبی درک کنند و بتوانند به‌طور مؤثرتری با افراد بومی ارتباط برقرار کنند. وی به بررسی سه عنصر کلیدی در آموزش زبان و فرهنگ؛ از جمله دانش (واژه‌ها، دستور و اطلاعات فرهنگی)، مهارت‌ها (صحبت کردن، شنیدن، خواندن، نوشتن) و نگرش (احترام به تفاوت‌های فرهنگی، انگیزه و علاقه به یادگیری) پرداخته است. درنهایت، ایشان چندین روش و تکنیک برای آموزش فرهنگ در زبان؛ از جمله ارائه اطلاعات فرهنگی (حاشیه‌های فرهنگی، کپسول فرهنگی، خوشه‌های فرهنگ)، حل مشکلات فرهنگی (همسان‌سازی فرهنگی)، جنبه‌های رفتاری و عاطفی (واحد شنیداری - حرکتی، نمایش، نمایش کوتاه، ایفای نقش و همگون‌سازی)، قرار گرفتن در معرض زندگی واقعی با فرهنگ هدف (دوستان مجازی، بازدید از کلاس زبان توسط افراد بومی، بازدید از کشورها و مناطق دیگر) ارائه کرده است.

محمدخانی، قیومی، داوری و امیرارجمندی (۲۰۱۷)، طی پژوهشی به بررسی عوامل مؤثر بر ارتقای مؤلفه‌های فرهنگی آموزش زبان خارجی (مورد مطالعه انگلیسی) و ارائه یک الگوی مناسب پرداخته است. هدف آن‌ها در این پژوهش، شناسایی عوامل، ابعاد و مؤلفه‌های فرهنگی مؤثر بر آموزش زبان خارجی و ارائه الگوی مناسب ارتقای فرهنگی آموزش زبان انگلیسی در آموزشگاه‌های زبان‌های خارجی در شهر تهران بود. نمونه آماری در بخش کمی، طبق آزمون کوکران؛ شامل ۵۱۱ نفر محاسبه شده بود. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، در بخش کیفی؛ شامل مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و در بخش کمی، پرسش‌نامه‌های استاندارد شده و پژوهش‌گرساخته بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز در بخش کیفی، پس از جمع‌آوری پاسخ پرسش‌نامه‌ها، از نظرات خبرگان استفاده شد که منتهی به تهیه پرسش‌نامه گردید و در بخش کمی، از آزمون‌های کولموگروف - اسمیرنوف، تحلیل عاملی تأییدی و اکتشافی

و پردازش مدل، t تک‌نمونه‌ای و فریدمن استفاده شد. نتایج و یافته‌ها در عوامل، ابعاد و مؤلفه‌های فرهنگی آموزش زبان انگلیسی، منجر به ارائه الگوی ارتقای فرهنگی در سه عامل (ذاتی، درونی و بیرونی) و دو بعد (فرهنگی و آموزشی) و پنج مؤلفه فرهنگی و چهار مؤلفه آموزشی گردید.

پیشقدم، رحمانی و شایسته (۲۰۱۷)، با توجه به احساساتی که آموزش فرهنگ در یادگیرندگان ایجاد می‌کنند، به دنبال ایجاد چارچوبی برای طبقه‌بندی و یکپارچه‌سازی استراتژی‌های آموزش فرهنگ هستند. بدین منظور، پژوهش‌گران مقالات و منابع علمی مرتبط با استراتژی‌های آموزش فرهنگ، آموزش زبان‌های خارجی یا دوم را مورد بررسی و تحلیل قرار دادند؛ سپس با استفاده از مدل سلسله‌مراتبی احساسات، چارچوبی برای طبقه‌بندی و یکپارچه‌سازی استراتژی‌های آموزش فرهنگ ارائه دادند. در نهایت، نتایج پژوهش نشان داد؛ استفاده از مدل مبتنی بر احساسات می‌تواند به بهبود فرآیند یادگیری فرهنگ کمک کند و به یادگیرندگان کمک می‌کند؛ تا از طریق تجربه‌های احساسی، درک عمیق‌تری از فرهنگ‌های مختلف پیدا کنند و ارتباط بهتری با آن‌ها برقرار کنند. مفرد و پیش‌قدم (۱۳۹۹)، پژوهشی در راستای ساخت و اعتباریابی ابزار الگوی فرهنگی - زبانی (باور، ارزش، هنجار و نگرش مادران ایرانی به فرزندان در حال تحصیلشان در دوره متوسطه، نسبت به یادگیری زبان دوم) پژوهشی انجام داده‌اند و ارتباط آن با پیشینه خانوادگی و میزان موفقیت دانش‌آموزان در درس زبان را مورد بررسی قرار دادند. نام این الگو را به اختصار باهن (باور، ارزش، هنجار و نگرش) معرفی کردند. برای بخش کیفی پژوهش، از روش نمونه‌گیری هدف‌مند و برای بخش کمی، از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده کردند. بعد از انجام مصاحبه، گویه‌هایی استخراج و سوالاتی طرح شد. در ادامه، ابزار محقق‌ساخته باهن بر روی ۳۵۰ نفر از مادرانی مورد اجرا قرار گرفت که فرزندان‌شان در حال تحصیل در دوره متوسطه بودند. نتایج نشان داد؛ بر اساس الگوی فرهنگی زبانی، بین موفقیت و عدم موفقیت زبان‌آموزان، تفاوت معناداری وجود دارد. از آنجایی که الگویی برای فرهنگ ایرانی جهت آموزش فرهنگ به غیرفارسی‌زبانان تاکنون طراحی نشده است، در این پژوهش، به طراحی الگو و مدلی در این راستا پرداخته می‌شود.

۳.۲. مطالعات سلسله‌مراتب نیازهای مزلو

در سال‌های جدید، پژوهش‌های متعددی درباره آموزش زبان بر مبنای هرم سلسله‌مراتب نیازهای مزلو انجام شده است. این پژوهش‌ها به بررسی چگونگی تأثیر نیازهای اساسی و شناختی بر فرآیند یادگیری زبان پرداخته‌اند. برخی از این پژوهش‌ها در ادامه بیان می‌شوند.

میلپه‌ایم (۲۰۱۲) در پژوهشی به‌طور خاص، بر دانشجویان کلاس‌های آنلاین تمرکز دارد و چگونگی توجه به نیازهای آن‌ها را برای تقویت تجربه یادگیری رضایت‌بخش‌تر بررسی می‌کند. وی با استفاده از مدل سلسله‌مراتبی نیازهای مزلو (۱۹۴۳) به‌عنوان یک چارچوب مفهومی، نیازهای دانشجویان (از نیازهای ابتدایی تا هدف نهایی

خودشناسی) را در سطوح مختلف در دوره‌های آنلاین مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. در پایان، پژوهش‌گر به این نتیجه رسید؛ مدل سلسله‌مراتب مزلو، چارچوب مفیدی ارائه می‌کند که می‌تواند پیوندهای بین طراحی یک دوره آنلاین و عناصر مختلف آن و تاثیر ناشی از آن بر رضایت زبان‌آموزان را تحلیل و تبیین کند. همچنین، به مربیان دوره‌های آنلاین کمک می‌کند؛ تا بهترین راهکارها و نوآوری‌ها را برای بهبود یادگیری در محیط پیچیده آنلاین به دانشجویان پیشنهاد دهند.

آغاشی، بتینگا و ایکووتوسی (۲۰۱۹) مطالعه‌ای را در مورد دیدگاه معلمان مدارس متوسطه درباره رضایت از سطوح ۱ تا ۳، سلسله‌مراتب نیازهای هرم مزلو در منطقه سناتورپال شرقی کوگی در ایالت کوگی نیجریه صورت دادند. در این مطالعه، نمونه پژوهش شامل ۳۰۲ معلم مدرسه متوسطه از سه منطقه بودند که به‌طور تصادفی انتخاب شدند و مورد نظرسنجی قرار گرفتند. برای این پژوهش متغیرهایی؛ از جمله تحصیلات معلمان و جنسیت زبان‌آموزان در نظر گرفته شد. ابزار پژوهش، پرسش‌نامه‌ای محقق‌ساخته درباره دیدگاه معلمان در خصوص سلسله‌مراتب نیازهای مزلو بود و توسط سه کارشناس در دانشکده برنامه‌ریزی و آموزش دانشگاه ایالت بنو (ماکوردی) نیجریه تأیید شد. یافته‌های پژوهش، حاکی از این بود که سطوح ۱ و ۲ از سلسله‌مراتب مزلو، به‌طور کامل رضایت‌بخش نبودند. سطح ۳ از سلسله‌مراتب مزلو نیز به هیچ‌وجه راضی‌کننده نبود و در نهایت رضایت از سلسله‌مراتب نیازهای مزلو، به متغیر تحصیلات معلمان و متغیر جنسیت وابسته بود.

فریمانی (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان رسیدن به خودشکوفایی در آموزش، ساخت و اعتبارسنجی سلسله‌مراتبی، مقیاس به تطبیق و اعتباریابی نظریه نیازهای سلسله‌مراتبی مزلو در محیط‌های آموزش زبان انگلیسی دانشگاه‌های ایرانی پرداخته است. بدین‌منظور، ابتدا مراحل سلسله‌مراتبی برای نیازها و انتظارات دانشجویان در محیط آموزش زبان انگلیسی شناسایی شد و سوالاتی که به نیازهای مختلف اشاره داشتند، طراحی و پرسش‌نامه‌ای تهیه شد که بین ۲۷۱ نفر از زبان‌آموزان (۱۲۶ مرد و ۱۴۵ زن) مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های فردوسی، امام رضا و طبران توزیع گردید. یافته‌های پژوهش نشان داد؛ نظریه سلسله‌مراتب نیازهای مزلو می‌تواند سهم عمده‌ای در تدریس و مدیریت کلاس درس در مدارس داشته باشد. افزون‌بر این، زبان‌آموزان باید از نظر روحی و جسمی، احساس امنیت و پذیرش در کلاس را داشته‌باشند؛ تا بتوانند پیشرفت کنند.

دوانی شاه (۲۰۲۳)، در پژوهشی به بررسی چگونگی استفاده از نظریه نیازهای مزلو در کلاس درس، برای انگیزه‌بخشی به دانش‌آموزان می‌پردازد. پژوهش‌گر در این تحقیق، به مثال‌هایی از کاربرد عملی این نظریه در کلاس درس اشاره کرده است. همچنین، با تشویق به همکاری و ارتباطات اجتماعی، نیاز به تعلق و عشق برآورده می‌شود یا با تشویق دانش‌آموزان به مشارکت در فعالیت‌های گروهی و ارائه بازخورد مثبت، نیاز به احترام و خودشکوفایی حاصل می‌گردد و انگیزه دانش‌آموزان افزایش می‌یابد؛ یعنی در کلاس، دانش‌آموزان احساس امنیت، تعلق و احترام می‌کنند که این امر به بهبود یادگیری و مشارکت آنان کمک می‌کند. در مجموع، نتایج این پژوهش

نشان می‌دهد که چگونه استفاده از نظریه نیازهای مزلو می‌تواند به بهبود محیط آموزشی، افزایش انگیزه و عملکرد دانش‌آموزان کمک کند.

در مجموع، همان‌طور که پژوهش‌ها نشان می‌دهد؛ تحقیقی منسجم، گسترده و در راستای الگوهای فرهنگی برای فارسی‌آموزان خارجی صورت نگرفته است. تلاش می‌شود، در این پژوهش به انجام این مهم پرداخته شود.

۴. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و با استفاده از روش تحلیل تفسیری انجام شده است. رویکرد کیفی، به دلیل ماهیت اکتشافی آن، برای بررسی نقش فرهنگ در یادگیری زبان فارسی مناسب بوده و به پژوهش‌گران این امکان را داده است که پدیده‌های فرهنگی را از دیدگاه مدرسان زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان بررسی کنند. روش تحلیل تفسیری نیز انتخاب شده است؛ زیرا این پژوهش به دنبال درک عمیق از تجربیات و دیدگاه‌های مدرسان، در ارتباط با ارتباط فرهنگ و یادگیری زبان است.

۴.۱. جامعه پژوهش

جامعه پژوهش؛ شامل ۲۳ مدرس باتجربه زبان فارسی در مراکز آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان و دانش‌آموخته ارشد یا دکترای آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان و زبان‌شناسی بودند که حداقل ۵ سال سابقه تدریس به غیرفارسی‌زبانان داشتند و آشنا با روش‌های نوین آموزش زبان دوم/ خارجی بودند.

۴.۲. روش گردآوری داده‌ها

داده‌های این پژوهش، از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته جمع‌آوری شده است. این روش، به پژوهش‌گران اجازه داد؛ تا ضمن داشتن یک چارچوب مشخص برای پرسش‌ها، امکان بررسی عمیق‌تر دیدگاه‌های مصاحبه‌شوندگان را نیز فراهم کنند.

برای مصاحبه، ۸ پرسش اصلی طراحی شد که هدف آن‌ها بررسی نقش ابعاد فرهنگی مختلف در یادگیری زبان فارسی بود. این سؤالات پس از تدوین اولیه، در اختیار ۵ مدرس باسابقه آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان قرار گرفت و پس از اعمال اصلاحات پیشنهادی آن‌ها، نهایی شد. پرسش‌های مصاحبه بدین ترتیب بود:

- ۱- چه عواملی مرتبط با نیازهای اساسی در بافت فرهنگ ایرانی وجود دارد که بر روند یادگیری زبان فارسی در زبان‌آموزان غیرفارسی‌زبان تأثیرگذار است؟
- ۲- چه عواملی مرتبط با نیازهای امنیتی (روحی، جسمی، فردی و اجتماعی) در بافت فرهنگ ایرانی وجود دارد که بر روند یادگیری زبان فارسی در زبان‌آموزان غیرفارسی‌زبان تأثیرگذار است؟

- ۳- چه عواملی مرتبط با نیازهای عاطفی (روابط خانوادگی، دوستانه، اجتماعی) در بافت فرهنگ ایرانی وجود دارد که بر روند یادگیری زبان فارسی در زبان آموزان غیرفارسی زبان تأثیرگذار است؟
- ۴- چه عواملی مرتبط با نیازهای احترام (آداب و رسوم، هنجارها میان فردی و گروهی) در بافت فرهنگ ایرانی وجود دارد که بر روند یادگیری زبان فارسی در زبان آموزان غیرفارسی زبان تأثیرگذار است؟
- ۵- چه عواملی مرتبط با نیازهای شناختی در بافت فرهنگ ایرانی وجود دارد که بر روند یادگیری زبان فارسی در زبان آموزان غیرفارسی زبان تأثیرگذار است؟
- ۶- چه عواملی مرتبط با نیازهای زیباشناختی در بافت فرهنگ ایرانی وجود دارد که بر روند یادگیری زبان فارسی در زبان آموزان غیرفارسی زبان تأثیرگذار است؟
- ۷- چه عواملی مرتبط با رشد و شکوفایی (فردی و اجتماعی) در بافت فرهنگ ایرانی وجود دارد که بر روند یادگیری زبان فارسی در زبان آموزان غیرفارسی زبان تأثیرگذار است؟
- ۸- چه عواملی مرتبط با نیازهای فرامادی در بافت فرهنگ ایرانی وجود دارد که بر روند یادگیری زبان فارسی در زبان آموزان غیرفارسی زبان تأثیرگذار هستند؟
- پس از نهایی سازی سؤالات، مصاحبه ها با ۲۳ مدرس به صورت انفرادی و در جلسات حضوری یا آنلاین (از طریق پلتفرم اسکایپ) انجام شد. هر مصاحبه بین ۴۵ تا ۶۰ دقیقه به طول انجامید و با اجازه شرکت کنندگان، ضبط و سپس پیاده سازی شد.
- همچنین، داده های گردآوری شده، با استفاده از روش تحلیل تفسیری بررسی شدند؛ بدین صورت که مصاحبه های پیاده سازی شده، کدگذاری اولیه شد و مفاهیم و مضامین کلیدی مرتبط با یادگیری زبان و فرهنگ ایرانی شناسایی شد. سپس، کدها دسته بندی شد. درنهایت، ارتباطات بین مقوله ها، برای استخراج الگوی فرهنگی آموزش زبان فارسی تحلیل گردید و هرم جدید ساخته شد.
- شایان ذکر است؛ در پژوهش حاضر، هشت لایه هرم مزلو، به ترتیب به صورت زیر تغییر نام یافت: ۱- نیازهای اساسی، ۲- نیازهای امنیتی، ۳- نیازهای عاطفی، ۴- نیازهای احترامی، ۵- نیازهای شناختی، ۶- نیازهای زیباشناختی، ۷- نیازهای خودشکوفایی، ۸- نیازهای متعالی. این تغییرات به منظور فراهم کردن چارچوبی جامع تر، مطابق با زبان و فرهنگ ایرانی، برای درک و تحقق نیازهای زبانی فارسی آموزان صورت گرفته اند.

۵. تحلیل داده ها

سوال مطرح شده در پژوهش حاضر، توسط پژوهش گران از مدرسان پرسیده شده؛ تا از طریق تحلیل پاسخ های آن ها، عناصر فرهنگی که به یادگیری و درک عمیق تر زبان فارسی کمک می کند، جمع آوری گردد. در ادامه به تحلیل پاسخ های هشت پرسش اصلی مصاحبه می پردازیم.

۵. ۱. نیازهای اساسی و فرهنگ ایرانی

مدرسان زبان فارسی، بر تنوع غذایی در فرهنگ ایرانی به‌عنوان یکی از عناصر مهم یادگیری زبان تأکید داشتند. آن‌ها بیان کردند که غذاهای محلی و سنتی ایران، نه تنها منعکس‌کنندهٔ تکرر قومی و فرهنگی این کشور هستند؛ بلکه به دلیل مناسبت‌های خاص، قدمت تاریخی و ارزش‌های فرهنگی می‌توانند تأثیر مثبتی بر یادگیری زبان فارسی داشته باشند.

«برخی از غذاهای ایرانی؛ مانند سبزی پلو با ماهی در نوروز، نماد سنت‌های ایرانی هستند و آشنایی زبان‌آموزان با آن‌ها، به درک بهتر فرهنگ و گسترش دایرهٔ واژگانی کمک می‌کند.» (کد ۱)

همچنین، مدرسان اشاره کردند؛ آشنایی با خوراکی‌های ایرانی، به افزایش درک زبانی و انگیزهٔ یادگیری کمک می‌کند. یادگیری اصطلاحات خاص و نام غذاهای محلی، به زبان‌آموزان کمک می‌کند؛ تا در مکالمات اجتماعی شرکت کنند.

«شرکت در مراسم شب یلدا و آشنایی با خوراکی‌های مخصوص آن؛ مانند هندوانه و آجیل، فرصت مناسبی برای تعامل زبانی زبان‌آموزان ایجاد می‌کند.» (کد ۱)

مسکن و معماری ایرانی نیز یکی از موضوعات پرتکرار در مصاحبه‌ها بود. مدرسان معتقد بودند که آشنایی با اصطلاحات مرتبط با خانه‌های ایرانی؛ مانند حیاط، ایوان، اتاق پذیرایی، گنبد و پنجره‌های مشبک، نه تنها دایرهٔ واژگانی زبان‌آموزان را گسترش می‌دهد؛ بلکه به درک بهتر متون ادبی و گفتار عامیانه کمک می‌کند.

«حیاط مرکزی، بخش اصلی خانه‌های سنتی ایرانی است که تعامل خانوادگی را تقویت کرده و نقش مهمی در فرهنگ مهمان‌نوازی ایرانی دارد.» (کد ۱)

مشاغل و ساختار اجتماعی کار نیز به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های فرهنگی مهم مطرح شد. مدرسان تأکید داشتند که آشنایی زبان‌آموزان با مشاغل سنتی و مدرن در ایران و تأثیر ارزش‌های فرهنگی بر انتخاب شغل، باعث درک بهتر زبان و فرهنگ می‌شود.

«یادگیری واژه‌های مربوط به مشاغل، نه تنها در مکالمات روزمره مفید است؛ بلکه آشنایی با مشاغل مانند مسگر یا درشکه‌ران، درک متون تاریخی را نیز تسهیل می‌کند.» (کد ۳)

مدرسان همچنین به اهمیت بهداشت و سلامت در فرهنگ ایرانی اشاره کردند. پاکیزگی فردی و محیطی در ایران به هم مرتبط است. آن‌ها تأکید کردند که آشنایی زبان‌آموزان با اصطلاحات مربوط به بهداشت فردی و عمومی، علاوه بر افزایش دایرهٔ واژگانی، به درک بهتر فرهنگ اجتماعی ایران کمک می‌کند.

«در ایران، رعایت نظافت فردی اهمیت زیادی دارد. برای مثال؛ در فرهنگ اسلامی - ایرانی، وضو گرفتن قبل از نماز، شامل شستشوی دست، صورت و پاها است که می‌تواند به یادگیری واژه‌ها و اصطلاحات مرتبط با پاکیزگی کمک کند.» (کد ۵)

مدرسان، همچنین به تغذیه سالم و سبک زندگی ایرانی اشاره کردند و بیان داشتند که سنت‌های غذایی و باورهای مذهبی، تأثیر مستقیمی بر رژیم غذایی ایرانیان دارند.

«مصرف میوه‌ها، سبزیجات و غلات تازه، از دیرباز در فرهنگ ایرانی توصیه شده است. آشنایی زبان‌آموزان با این اصول، به آن‌ها کمک می‌کند، در مکالمات روزمره و تعاملات اجتماعی بهتر عمل کنند.» (کد ۵)

نظام آموزشی ایران نیز یکی از مؤلفه‌های فرهنگی مهم در یادگیری زبان فارسی بود. مدرسان بر این باور بودند که آشنایی با ساختار آموزش، امتحانات و اصطلاحات مرتبط با تحصیل، باعث بهبود ارتباط زبان‌آموزان در محیط‌های آموزشی و اجتماعی می‌شود.

«در نظام آموزشی ایران، «قبولی» و «مردودی» در مقاطع مختلف وجود دارد و دانش‌آموزان در صورت عدم قبولی باید دوباره در آزمون شرکت کنند. این مفاهیم، ممکن است در سایر کشورها متفاوت باشد و درک آن برای زبان‌آموزان ضروری است.» (کد ۴)

تحلیل مصاحبه‌ها نشان داد؛ شناخت نیازهای اساسی در فرهنگ ایرانی، تأثیر زیادی بر یادگیری زبان فارسی دارد و مدرسان نیز بر تأثیر آن‌ها در بهبود درک فرهنگی و زبانی زبان‌آموزان تأکید داشتند.

جدول ۱. توزیع درصدی عناصر مرتبط با نیازهای اساسی در یادگیری زبان فارسی

کد	مؤلفه‌ها	درصد فراوانی
۱	خوراکی‌های ایرانی	۳۰٪
۲	مسکن	۲۷٪
۳	شغل	۱۸٪
۴	بهداشتی و سلامت	۱۳٪
۵	آموزش	۱۲٪

این یافته‌ها نشان می‌دهد که تلفیق فرهنگ با آموزش زبان فارسی، نه تنها باعث افزایش مهارت‌های زبانی می‌شود؛ بلکه یادگیری را معنادارتر و کاربردی‌تر می‌کند.

۵. ۲. نیازهای امنیتی و فرهنگ ایرانی

مدرسان، بر نقش محیط امن و حمایتی در افزایش اعتمادبه‌نفس و تمرکز زبان‌آموزان تأکید داشتند. آن‌ها معتقد بودند؛ خانواده در فرهنگ ایرانی، جایگاه مهمی دارد و روابط صمیمی میان اعضای خانواده می‌تواند یادگیری زبان را آسان‌تر کند. در فرهنگ ایرانی، خانه به‌عنوان پناهگاهی امن شناخته می‌شود که باعث کاهش اضطراب و تقویت حس تعلق می‌گردد.

«مهمانی‌ها و دوره‌های خانوادگی در ایران، محیطی حمایت‌گر ایجاد می‌کنند که زبان‌آموزان در آن می‌توانند با فرهنگ ایرانی آشنا شده و از طریق تعاملات اجتماعی، مهارت‌های زبانی و اعتمادبه‌نفس خود را تقویت کنند.» (کد ۱)

امنیت شغلی و مالی نیز از دیگر مفاهیمی بود که مدرسان بر تأثیر آن در یادگیری زبان تأکید داشتند. امنیت شغلی در ایران، نه تنها یک نیاز اقتصادی، بلکه یک ارزش اجتماعی محسوب می‌شود. در گذشته، تأمین معاش خانواده بیشتر بر عهده مردان بود که نقشی کلیدی در شکل‌گیری هویت اجتماعی آن‌ها داشت.

«در فرهنگ گذشته ایران، مردان به‌عنوان نان‌آور خانواده شناخته می‌شدند و امنیت شغلی آن‌ها، یک ارزش اجتماعی مهم تلقی می‌شد. آگاهی از این موضوع، به زبان‌آموزان کمک می‌کند؛ تا واژه‌ها و اصطلاحات مرتبط با شغل و هویت اجتماعی را بیاموزند.» (کد ۲)

همچنین، زبان‌آموزانی که قصد تحصیل یا اشتغال در ایران را دارند، در صورت اطمینان از امنیت شغلی، انگیزه بیشتری برای یادگیری زبان فارسی خواهند داشت.

«زبان‌آموزانی که برای کسب‌وکار یا تحصیل در ایران برنامه‌ریزی می‌کنند، در صورتی که امنیت شغلی را تضمین شده بدانند، انگیزه بیشتری برای یادگیری زبان خواهند داشت.» (کد ۲)

علاوه بر امنیت شغلی، امنیت مالی و حمایت‌های خانوادگی نیز به‌عنوان یک عامل مهم در یادگیری زبان مطرح شد. پس‌انداز و حمایت‌های مالی در خانواده‌های ایرانی، یک رویه رایج است که موجب افزایش همبستگی اجتماعی می‌شود.

«در فرهنگ ایرانی، پس‌انداز خانوادگی و کمک‌های نقدی بدون بهره، یکی از روش‌های متداول حمایت مالی بوده است. این تعاملات، به زبان‌آموزان کمک می‌کند؛ تا علاوه بر واژه‌های مرتبط با امور مالی، روابط خانوادگی را نیز بهتر درک کنند.» (کد ۳)

مدرسان، همچنین بر نقش عرف و هنجارهای اجتماعی در یادگیری زبان تأکید کردند. آن‌ها معتقد بودند؛ زبان، یک ابزار اجتماعی است که درک آن بدون شناخت بستر فرهنگی دشوار خواهد بود.

«در فرهنگ ایرانی، تعارف و احترام، جایگاه ویژه‌ای دارد. افراد هنگام دادن چیزی به دیگران، آن را با دو دست تقدیم می‌کنند. همچنین، برخی رفتارها؛ مانند بلند خندیدن در مکان‌های عمومی، مخصوصاً برای زنان، ناپسند تلقی می‌شود.» (کد ۴)

علاوه بر عرف اجتماعی، شناخت قوانین و حقوق شهروندی نیز در درک عمیق‌تر زبان فارسی نقش دارد. مدرسان معتقد بودند؛ درک قوانین و مسئولیت‌های فردی، حس تعلق اجتماعی زبان‌آموزان را افزایش داده و مشارکت آن‌ها را در محیط‌های آموزشی تقویت می‌کند.

«در فرهنگ ایرانی، احترام به حقوق همسایگان بسیار مهم است. بسیاری از مردم هنگام سفر، خانه و حتی خانواده خود را به همسایه مورد اعتماد می سپارند.» (کد ۵)

همچنین، مسئولیت های اجتماعی و محیط زیستی، بخشی از ارزش های فرهنگی ایران محسوب می شوند که آگاهی از آنها، درک عمیق تری از زبان و جامعه ایرانی را فراهم می کند.

«در روز طبیعت (سیزده بدر)، مردم به پاکیزگی محیط زیست اهمیت می دهند و از ریختن زباله در طبیعت خودداری می کنند.» (کد ۵)

یافته های این پژوهش نشان می دهد که عناصر امنیت اجتماعی و فرهنگی در تسهیل یادگیری زبان فارسی، نقش بسزایی دارند. درک این مفاهیم، نه تنها موجب تقویت مهارت های زبانی زبان آموزان می شود؛ بلکه آنها را برای تعامل مؤثرتر در جامعه ایرانی آماده می سازد.

جدول ۲. توزیع درصدی عناصر مرتبط با نیازهای امنیتی در یادگیری زبان فارسی

کد	مؤلفه ها	درصد فراوانی
۱	محیط امن و حمایتی	۲۸٪
۲	امنیت شغلی	۲۵٪
۳	امنیت مالی	۲۲٪
۴	عرف و هنجار جامعه	۱۳٪
۵	قوانین و حقوق شهروندی	۱۲٪

این نتایج نشان می دهد که پیوند میان یادگیری زبان و شناخت عناصر فرهنگی می تواند به بهبود روش های آموزشی و ایجاد محیط های یادگیری مؤثرتر منجر شود.

۵.۳. نیازهای عاطفی و فرهنگ ایرانی

روابط دوستانه و خانوادگی، نقش مهمی در فرهنگ ایرانی ایفا می کند و این اهمیت، در تعاملات اجتماعی به وضوح قابل مشاهده است. تجربیات زبان آموزان فارسی در جامعه ایرانی نیز نمونه های عینی دیگری از این ارتباطات فرهنگی را نشان می دهد. مدرسان تأکید داشتند که خانواده و دوستان، نقش کلیدی در فرآیند یادگیری زبان، به ویژه در تقویت مهارت های گفتاری و محاوره ای ایفا می کنند.

«مراسمی مانند شام خانوادگی یا نشست های دوستانه، فضایی مناسب برای یادگیری عبارات و اصطلاحات محاوره ای فراهم می کند.» (کد ۱)

همچنین، یکی از مدرسان، به وجود واژه های متعددی برای اعضای خانواده در زبان فارسی؛ مانند خاله، عمه، پسرعمو و برادرزاده اشاره کرد و آن را نشانه ای از اهمیت خانواده در فرهنگ ایرانی دانست. آشنایی زبان آموزان با

این تعاملات، مهارت‌های زبانی آن‌ها را تقویت کرده و درک عمیق‌تری از جنبه‌های فرهنگی زبان فارسی فراهم می‌آورد.

مدرسان، به نقش روابط عاطفی و ابراز محبت در یادگیری زبان فارسی نیز اشاره کردند. آن‌ها بیان داشتند که در فرهنگ ایرانی، ابراز احساسات از طریق هدایا، گل، بوسیدن و عبارات محبت‌آمیز رایج است. «زبان‌آموزانی که تجربه روابط عاطفی دارند، تمایل بیشتری به یادگیری عباراتی مانند «دوست دارم» و «عاشقتم» نشان می‌دهند.» (کد ۲)

این تجربه‌ها، به‌ویژه در برقراری ارتباطات معنادار با فارسی‌زبانان اثرگذار است و باعث می‌شود، زبان‌آموزان، زبان را نه فقط به‌عنوان یک موضوع درسی، بلکه به‌عنوان ابزاری برای برقراری ارتباط و بیان احساسات ببینند. در ادامه، مدرسان بر اهمیت آشنایی زبان‌آموزان با عرف و هنجارهای اجتماعی و دینی ایران تأکید کردند. آن‌ها معتقد بودند؛ شناخت این هنجارها، تعاملات محترمانه‌تری را میان زبان‌آموزان و فارسی‌زبانان ایجاد کرده و فرآیند یادگیری را تسهیل می‌کند.

«دانستن اهمیت مهمان‌نوازی در فرهنگ ایرانی، به یادگیرندگان کمک می‌کند؛ تا در تجمعات اجتماعی، حضور مؤثرتری داشته باشند و مکالمات را بهتر مدیریت کنند.» (کد ۳)

همچنین، برخی مدرسان اشاره کردند که آشنایی با مناسک مذهبی؛ مانند ماه رمضان و نوروز می‌تواند تعاملات زبان‌آموزان را غنی‌تر کرده و فرصت‌های یادگیری را افزایش دهد.

تعهد و علاقه به فرهنگ ایرانی، یکی از عوامل کلیدی در حفظ انگیزه زبان‌آموزان محسوب می‌شود. مدرسان مشاهده کرده‌اند که زبان‌آموزانی که به فرهنگ، تاریخ یا ادبیات ایران علاقه‌مند هستند، با انگیزه و پشتکار بیشتری تلاش می‌کنند.

«زبان‌آموزانی که به ادبیات فارسی علاقه دارند، معمولاً پیشرفت سریع‌تری در یادگیری زبان نشان می‌دهند.» (کد ۴)

این حس تعلق، یادگیری را از یک وظیفه آموزشی، به یک تجربه شخصی و معنادار تبدیل کرده و به زبان‌آموزان کمک می‌کند، با اعتمادبه‌نفس بیشتری در فعالیت‌های زبانی شرکت کنند.

به‌علاوه، مدرسان به جایگاه ویژه عبارات محبت‌آمیز در زبان فارسی اشاره کردند و بیان داشتند که یادگیری این عبارات، به تقویت روابط اجتماعی و افزایش حس تعلق زبان‌آموزان به فرهنگ ایرانی کمک می‌کند.

«عباراتی مانند «خدا حفظت کنه» و «الهی شاد باشی» در فرهنگ ایرانی رایج است و زبان‌آموزان با یادگیری

آن‌ها می‌توانند ارتباطات خود را با فارسی‌زبانان تقویت کنند.» (کد ۵)

تحلیل نظرات مدرسان نشان می‌دهد که عوامل عاطفی، اجتماعی و فرهنگی، تأثیر بسزایی بر یادگیری زبان فارسی دارند.

جدول ۳. توزیع درصدی عناصر مرتبط با نیازهای عاطفی در یادگیری زبان فارسی

کد	مؤلفه‌ها	درصد فراوانی
۱	خانواده، دوستان و آشنایان	۳۰٪
۲	روابط عاطفی	۲۵٪
۳	هنجارها	۲۰٪
۴	وفداری و تعهد	۱۵٪
۵	روش ابراز محبت	۱۰٪

این یافته‌ها نشان می‌دهد که یادگیری زبان در بستر فرهنگی و اجتماعی، تأثیر مستقیمی بر میزان موفقیت زبان‌آموزان دارد و ادغام این مؤلفه‌ها در برنامه‌های آموزشی، می‌تواند فرآیند یادگیری را تسهیل و جذاب‌تر کند.

۵.۴. نیازهای احترام و فرهنگ ایرانی

مدرسان بر این باورند که احترام به آداب رفتاری در فرهنگ ایرانی، یکی از عوامل کلیدی در تعاملات میان‌فردی است که می‌تواند به سازگاری بهتر زبان‌آموزان با محیط اجتماعی کمک کند. آشنایی با این آداب، کیفیت مکالمات را بهبود بخشیده و ارتباط آن‌ها را با فارسی‌زبانان آسان‌تر می‌کند.

«آوردن هدیه هنگام بازدید از منزل دیگران، به فارسی‌آموزان کمک می‌کند؛ تا در موقعیت‌های واقعی، مؤثرتر

عمل کنند.» (کد ۱)

این تعاملات، نه تنها روند یادگیری زبان را تسریع می‌کند؛ بلکه به زبان‌آموزان اجازه می‌دهد، روابطی عمیق‌تر و پایدارتر با گویشوران بومی برقرار کنند. تسلط بر آداب اجتماعی، تجربه یادگیری زبان را معنادارتر و کاربردی‌تر می‌سازد.

همچنین، مدرسان تأکید کردند که موقعیت اجتماعی و طبقه‌بندی افراد در فرهنگ ایرانی، براساس عواملی مانند شغل، تحصیلات و سن تعیین می‌شود. آشنایی با این نظام اجتماعی و توانایی تطبیق با آن، اعتمادبه‌نفس زبان‌آموزان را در برقراری ارتباط افزایش داده و انگیزه آن‌ها را برای یادگیری زبان تقویت می‌کند.

«زبان‌آموزانی که به دلایل شغلی به ایران آمده‌اند، به سرعت درمی‌یابند که احترام به موقعیت‌های شغلی و

اجتماعی، در محیط‌های کاری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.» (کد ۲)

این درک، نیاز به یادگیری زبان رسمی‌تر و انتخاب دقیق‌تر واژه‌ها، متناسب با موقعیت اجتماعی را تقویت می‌کند.

به‌علاوه، سنت‌ها و آیین‌های ایرانی، بخش مهمی از تعاملات اجتماعی و فرهنگی را تشکیل می‌دهند. مدرسان معتقد بودند که زبان‌آموزانی که در این رویدادها مشارکت می‌کنند، علاقه بیشتری به یادگیری زبان فارسی پیدا می‌کنند.

«شرکت در جشن‌های ایرانی مانند نوروز یا مراسم مذهبی نظیر ماه رمضان، زبان‌آموزان را به تجربه مستقیم یک پدیده فرهنگی و ارتباط نزدیک با جامعه ایرانی ترغیب می‌کند.» (کد ۳)

مدرسان تأکید داشتند که تعامل با موقعیت‌های سنتی، دیدگاه زبان‌آموزان را نسبت به زبان فارسی تغییر داده و آن را از یک ابزار صرفاً آموزشی، به ابزاری برای برقراری ارتباطات عمیق‌تر تبدیل می‌کند.

همچنین، ارزش‌های فرهنگی، چه مذهبی و چه غیرمذهبی، نقش مهمی در شکل‌گیری تعاملات اجتماعی و فردی در ایران دارند. آشنایی زبان‌آموزان با این ارزش‌ها، به درک بهتر آن‌ها از جامعه ایرانی و استفاده مناسب از زبان در موقعیت‌های مختلف کمک می‌کند.

«آگاهی از تعطیلات مذهبی مهم و آداب مرتبط با آن‌ها، به یادگیرندگان کمک می‌کند که در بحث‌های مربوط به موضوعات مهم برای ایرانیان مشارکت کنند.» (کد ۴)

همین‌طور، شناخت مفاهیمی مانند احترام و مهمان‌نوازی ایرانیان باعث می‌شود که زبان‌آموزان با حساسیت فرهنگی بیشتری تعامل کنند.

«درک مفاهیم احترام و مهمان‌نوازی، به زبان‌آموزان این امکان را می‌دهد که با آگاهی بیشتری ارتباط برقرار کنند.» (کد ۴)

مدرسان همچنین تأکید داشتند که عزت‌نفس و احترام به شأن فردی، از ارزش‌های بنیادین فرهنگ ایرانی است. زبان‌آموزانی که با این جنبه از فرهنگ آشنا می‌شوند، احساس راحتی بیشتری در تعامل با فارسی‌زبانان دارند و بهتر می‌توانند موقعیت‌های اجتماعی را درک کنند.

«در فرهنگ ایرانی، عزت‌نفس جایگاه ویژه‌ای دارد. برای مثال؛ فرد نیازمند تا حد امکان به دلیل حفظ آبرو که ریشه در مناعت طبع دارد، از بیان نیاز خود اجتناب می‌کند.» (کد ۵)

درک این ارزش‌های فرهنگی، به زبان‌آموزان کمک می‌کند؛ تا ارتباط بهتری با جامعه ایرانی برقرار کرده و در محیط‌های اجتماعی، احساس ارزشمندی بیشتری داشته باشند.

جدول ۴. توزیع درصدی عناصر مرتبط با نیازهای احترام در یادگیری زبان فارسی

کد	مؤلفه‌ها	درصد فراوانی
۱	آداب رفتاری	۳۰٪
۲	طبقه اجتماعی	۲۵٪
۳	سنت‌ها و آیین‌ها	۲۰٪
۴	ارزش‌ها و باورها	۱۸٪
۵	عزت‌نفس	۱۲٪

تحلیل نظرات مدرسان نشان می‌دهد که احترام به آداب اجتماعی، شناخت جایگاه اجتماعی، مشارکت در سنت‌ها، آشنایی با ارزش‌های فرهنگی و درک مفهوم عزت‌نفس، از عوامل کلیدی در تسهیل یادگیری زبان فارسی هستند. زبان‌آموزانی که این عناصر را درک می‌کنند، با انگیزه و اعتمادبه‌نفس بیشتری در فعالیت‌های زبانی شرکت می‌کنند و روابط مؤثرتری با فارسی‌زبانان برقرار می‌نمایند.

۵.۵. نیازهای شناختی و فرهنگ ایرانی

در این سطح، کاربرد عملی دانش و تبدیل آن به مهارت، به‌عنوان یک عامل فرهنگی در فرآیند یادگیری زبان مطرح می‌شود. مدرسان زبان فارسی تأکید دارند که دانش و مهارت‌های زبانی و فرهنگی، به‌عنوان یکی از نیازهای اساسی شناختی، نقش مهمی در یادگیری زبان فارسی ایفا می‌کند. این مهارت‌ها، شامل آشنایی با ساختار زبان، واژه‌ها، و درک قواعد فرهنگی مرتبط با ارتباطات است.

«مهارت در استفاده از عبارات و اصطلاحات خاص زبان فارسی، به‌عنوان عاملی کلیدی باعث می‌شود، زبان‌آموزان در مکالمات روزمره و رسمی موفق‌تر باشند.» (کد ۱)

همچنین، مدرسان بر اهمیت شناخت نمادهای فرهنگی؛ مانند شعر، ضرب‌المثل‌ها و داستان‌ها تأکید داشتند؛ زیرا این موارد به تقویت دانش زبانی کمک می‌کند.

«داشتن دانش قبلی دربارهٔ ارجاعات فرهنگی و استفاده از زبان در موقعیت‌های خاص، به‌طور قابل‌توجهی به یادگیرندگان کمک می‌کند.» (کد ۱)

درک زمینهٔ اجتماعی که در آن عبارات خاصی به‌کار می‌رود، زبان‌آموزان را قادر می‌سازد؛ تا کلمات و عبارات مناسب را انتخاب کرده و ارتباطی مؤثرتر برقرار کنند. علاوه بر این، توسعه مهارت‌های عملی؛ مانند مدیریت موقعیت‌های روزمره (خرید، شرکت در رویدادهای اجتماعی و غیره) به یادگیرندگان، این امکان را می‌دهد که دانش زبانی خود را در زمینه‌های واقعی به‌کار گیرند.

همچنین، آداب و رسوم ایرانی، چارچوبی غنی برای تقویت یادگیری زبان فراهم می‌کنند. آشنایی با شیوه‌های احوال‌پرسی، آداب غذا خوردن و مهمان‌نوازی، به زبان‌آموزان این امکان را می‌دهد که زبان را در متن فرهنگی آن به‌کار ببرند.

«گنجاندن آداب فرهنگی در درس‌های زبان می‌تواند تعامل و ارتباط را افزایش دهد.» (کد ۲)

به‌عنوان نمونه، یادگیری نحوهٔ صحبت دربارهٔ تعطیلات سنتی؛ مانند نوروز، نه‌تنها واژه‌های خاص مربوط به این رویداد را شامل می‌شود؛ بلکه زبان‌آموزان را با فعالیت‌های اجتماعی و مراسم مرتبط نیز آشنا می‌کند. به‌علاوه، مدرسان تأکید داشتند که تاریخ ایران، به‌عنوان یکی از ابعاد شناختی فرهنگ ایرانی، تأثیر قابل‌توجهی بر یادگیری زبان فارسی دارد.

«آموزش مفاهیم تاریخی مرتبط با ایران می‌تواند درک زبان‌آموزان از واژه‌های تخصصی و مفاهیم فرهنگی را افزایش دهد.» (کد ۳)

مطالعه متون تاریخی؛ مانند شاهنامه و تاریخ بیهقی، به گسترش دایره واژگان زبان‌آموزان کمک می‌کند. آشنایی با شخصیت‌های مهم تاریخی؛ مانند فردوسی، حافظ و کوروش بزرگ، نه تنها شناخت زبانی را افزایش می‌دهد؛ بلکه علاقه زبان‌آموزان به یادگیری را نیز تقویت می‌کند.

همچنین، ایران کشوری با تنوع فرهنگی گسترده است و آشنایی با خرده‌فرهنگ‌های مختلف، می‌تواند درک زبان‌آموزان از زبان فارسی را عمیق‌تر کرده و به تعامل بهتر آن‌ها با افراد مناطق مختلف کمک کند.

«آشنایی با لهجه‌ها و گویش‌های مختلف فارسی، به زبان‌آموزان کمک می‌کند؛ تا در موقعیت‌های گوناگون زبانی، انعطاف بیشتری داشته باشند.» (کد ۴)

به‌علاوه، مدرسان بر اهمیت موسیقی و هنر محلی در تقویت درک فرهنگی زبان‌آموزان تأکید داشتند. «آگاهی از شیوه‌ها و ارزش‌های خرده‌فرهنگی، موضوعات جالبی برای بحث در اختیار یادگیرندگان قرار می‌دهد.» (کد ۴)

همچنین، مدرسان بر این باورند که کنجکاوی زبان‌آموزان در خصوص فرهنگ و زبان فارسی عامل مؤثری در افزایش مشارکت آن‌ها در فرآیند یادگیری است. زبان‌آموزانی که سوالاتی درباره معنا و کاربرد واژه‌ها می‌پرسند، معمولاً در یادگیری سریع‌تر پیشرفت می‌کنند.

«فارسی‌آموزانی که کنجکاوی بیشتری نسبت به زبان و فرهنگ فارسی دارند، در یادگیری عمیق‌تر و گسترده‌تر مشارکت می‌کنند.»

به‌علاوه، در فرهنگ ایرانی، پرسیدن، نشانه ضعف نیست؛ بلکه ندانستن عیب است و همین کنجکاوی و پرسش‌گری، به‌عنوان کلید دانش در کلاس‌ها تأکید می‌شود.

تحلیل نظرات مدرسان نشان داد که عوامل مؤثری؛ همچون دانش زبانی، آداب و رسوم، تاریخ، خرده‌فرهنگ‌ها و کنجکاوی، در یادگیری به تسهیل فرآیند یادگیری، افزایش انگیزه و بهبود توانایی ارتباط در زبان‌آموزان کمک می‌کنند.

جدول ۵. توزیع درصدی عناصر مرتبط با نیازهای شناختی در یادگیری زبان فارسی

کد	مؤلفه‌ها	درصد فراوانی
۱	دانش و مهارت	۲۸٪
۲	آداب و رسوم	۲۳٪
۳	تاریخ	۲۲٪
۴	خرده‌فرهنگ‌ها	۱۴٪
۵	کنجکاوی و پرسش‌گری	۱۳٪

۵. ۶. نیازهای زیباشناختی و فرهنگ ایرانی

نیاز به زیبایی و زیباشناسی در فرهنگ ایران، به شیوه‌های مختلفی بروز می‌کند و بر ابعاد مختلف زندگی؛ از جمله هنر، معماری، ادبیات و زبان تأثیر دارد.

«زبان فارسی، از دیرباز با شعر و ادبیات؛ از جمله اشعار حافظ، سعدی، فردوسی و مولانا، در هم آمیخته است و آشنایی با این هنر می‌تواند به زبان‌آموزان کمک کند؛ تا از زیبایی‌های کلام فارسی لذت ببرند و از آن‌ها برای یادگیری واژه‌ها و ساختارهای زبانی استفاده کنند.» (کد ۱)

همچنین، مدرسان زبان فارسی اشاره کردند که در هنر نقاشی می‌توان ارتباط زبان و طبیعت را مشاهده کرد که نشان‌دهنده ارتباط ایرانیان با طبیعت است.

«زبان‌آموزانی که با هنرهای سنتی ایران آشنا می‌شوند، بهتر قادر به درک مفاهیم زبانی مرتبط با این هنرها خواهند بود.» (کد ۱)

در معماری خانه‌های قدیمی ایرانی، استفاده از عناصری چون مشبک‌کاری، گچ‌بری، شیشه‌های رنگی و حوض، به زیباشناسی اشاره دارد.

«حوض در وسط حیاط خانه‌های ایرانی، نه تنها زیبایی می‌بخشید؛ بلکه نقش خنک‌کننده هم داشت و نشان‌دهنده توجه ایرانیان به زیبایی و کارآمدی طراحی خانه‌هایشان است.» (کد ۲)

علاوه بر این، معماری ایرانی در بافت سنتی شهرها، به گونه‌ای طراحی شده که نیازهای انسانی را تأمین کرده و فضای اجتماعی و فرهنگی ایجاد می‌کند.

مدرسان زبان فارسی همچنین به زیباشناسی در کلام اشاره کرده‌اند و معتقدند که آموزش فنون زبان‌شناسی؛ مانند استعاره و تشبیه می‌تواند به زبان‌آموزان درک بهتری از زبان بدهد.

«ادبیات فارسی، به ویژه در قالب شعر و نثر کلاسیک، می‌تواند الگوهایی از زیباشناسی کلام ارائه دهد.» (کد ۳)

همچنین، زیباشناسی در رفتار و تعاملات اجتماعی ایرانیان؛ مانند احترام به بزرگ‌ترها، تأثیر زیادی بر یادگیری زبان دارد.

«درک زیبایی‌شناسی رفتاری در فرهنگ ایرانی به زبان‌آموزان کمک می‌کند؛ تا در موقعیت‌های اجتماعی، ارتباط مؤثرتری برقرار کنند.» (کد ۴)

پوشش و لباس نیز یکی دیگر از عناصر فرهنگی است که می‌تواند تأثیر زیادی بر یادگیری زبان فارسی داشته باشد. زبان‌آموزانی که با پوشش‌های سنتی ایرانی آشنا هستند، می‌توانند در تعاملات اجتماعی با دیگران به درستی رفتار کنند. مدرسان همچنین افزودند که بحث درباره لباس و تاریخ آن می‌تواند به زبان‌آموزان کمک کند؛ تا در

گفتگوهای درباره تنوع فرهنگی ایران شرکت کنند و موضوعاتی مانند نمادگرایی در لباس‌های سنتی یا تأثیر مد معاصر را بررسی کنند.

«یادگیری واژه‌ها مرتبط با لباس‌ها، به‌ویژه لباس‌های رایج در ایران و یا حتی لباس‌های محلی، به زبان‌آموزان این امکان را می‌دهد که زبان توصیفی را تمرین کنند و در گفتگوهای روزمره مشارکت داشته باشند.» (کد ۵)

نظرات مدرسان نشان‌دهنده تأثیر عوامل فرهنگی، اجتماعی و زیباشناختی بر یادگیری زبان فارسی است و به عمیق‌تر کردن فرایند یادگیری زبان‌آموزان کمک می‌کند.

جدول ۶. توزیع درصدی عناصر مرتبط با نیازهای زیباشناختی در یادگیری زبان فارسی

کد	مؤلفه‌ها	درصد فراوانی
۱	درک و خلق هنر	۳۰٪
۲	معماری و طراحی	۲۳٪
۳	زیبایی‌شناسی در کلام	۲۰٪
۴	زیبایی‌شناسی در رفتار	۱۵٪
۵	زیباشناسی در پوشش	۱۲٪

۵. ۷. نیازهای خودشکوفایی و فرهنگ ایرانی

در فرهنگ ایرانی، مفاهیم شکوفایی فردی و اجتماعی، به‌ویژه از منظر اجتماعی و فرهنگی، تأثیر زیادی بر یادگیری زبان فارسی دارند. امید به زندگی و آرزوهای بلندمدت، از مفاهیم اساسی در فرهنگ ایرانی هستند که می‌توانند انگیزه زیادی برای زبان‌آموزان ایجاد کنند.

«در اشعار و داستان‌های ایرانی، شخصیت‌ها اغلب به دنبال آرزوها و اهداف بزرگ بودند.» (کد ۱)

این مفاهیم نه تنها بر رشد فردی اثر می‌گذارند؛ بلکه باعث ایجاد انگیزه و تمایل به تسلط بر زبان فارسی می‌شوند.

همچنین، تأکید فرهنگ ایرانی بر چالش‌ها و سختی‌ها در مسیر رشد، می‌تواند به زبان‌آموزان کمک کند؛ تا با دیدگاه مثبت‌تری به مشکلات یادگیری زبان فارسی نگاه کنند.

«فرهنگ ایرانی اغلب بر تاب‌آوری و پشتکار تأکید دارد و افراد را تشویق می‌کند که چالش‌ها را به عنوان فرصت‌هایی برای یادگیری بپذیرند.» (کد ۲)

زبان‌آموزانی که با این نگرش آشنا هستند، راحت‌تر می‌توانند بر مشکلات زبان غلبه کنند و به خود اعتماد داشته باشند.

در فرهنگ ایرانی، باور به تلاش و پیشرفت، به عنوان عوامل اساسی در رسیدن به موفقیت فردی و اجتماعی، به طور گسترده‌ای پذیرفته شده است.

«ما ایرانی‌ها ضرب‌المثلی داریم که می‌گوید: «نابرده رنج، گنج میسر نمی‌شود» که بر اهمیت تلاش و کار سخت تأکید دارد.» (کد ۳)

این مفهوم می‌تواند به زبان‌آموزان انگیزه بدهد؛ تا در یادگیری زبان فارسی پشتکار داشته باشند و با مشکلات مواجه شوند.

عدالت اجتماعی نیز یکی دیگر از مفاهیم مهم فرهنگ ایرانی است که می‌تواند بر فرآیند یادگیری اثر بگذارد. «در فرهنگ ایرانی، عدالت اجتماعی به‌عنوان یکی از اصول اساسی در دسترس، به آموزش و فرصت‌های یادگیری مورد توجه قرار می‌گیرد. برنامه‌های آموزشی رایگان، برای دانش‌آموزان و دانشجویان مستعد و کم‌بضاعت، به‌طور گسترده‌ای ارائه می‌شوند و زبان‌آموزان با آگاهی از این برنامه‌ها می‌توانند واژه‌های مرتبط با عدالت اجتماعی و فرصت‌های آموزشی را یاد بگیرند.» (کد ۴)

این مفهوم می‌تواند به زبان‌آموزان کمک کند؛ تا واژه‌ها و مفاهیم مرتبط با حقوق بشر، برابری و فرصت‌های آموزشی را یاد بگیرند و در بحث‌های اجتماعی مشارکت کنند. فرهنگ اقتصادی و کارآفرینی نیز نقش مهمی در یادگیری زبان فارسی دارد.

«در ایران، بازارهای سنتی نقش مهمی در اقتصاد کشور دارند؛ مثلاً بازار تبریز یکی از بزرگ‌ترین بازارهای سرپوشیده جهان است که به‌عنوان میراث جهانی یونسکو ثبت شده است. این بازار نه تنها مرکز تجاری است؛ بلکه مکانی برای ملاقات و تبادل فرهنگی نیز محسوب می‌شود. زبان‌آموزان با آشنایی با این بازارها می‌توانند واژه‌های مرتبط با تجارت و کارآفرینی را یاد بگیرند.» (کد ۵)

در نهایت، عوامل ذکرشده مرتبط با شکوفایی فردی و اجتماعی در فرهنگ ایرانی، نقش مهمی در فرآیند یادگیری زبان فارسی دارند و می‌توانند زبان‌آموزان را در دستیابی به تسلط بر این زبان یاری کنند.

جدول ۷. توزیع درصدی عناصر مرتبط با نیازهای خودشکوفایی در یادگیری زبان فارسی

کد	مؤلفه‌ها	درصد فراوانی
۱	امید به زندگی و آرزو	۲۸٪
۲	آشنایی با چالش‌های مسیر رشد و موفقیت	۲۵٪
۳	باورهای موجود در ارتباط با تلاش/پیشرفت	۲۲٪
۴	عدالت اجتماعی	۱۵٪
۵	کارآفرینی/ ثروت/ قدرت	۱۰٪

۵. ۸. نیازهای متعالی و فرهنگ ایرانی

مدرسان زبان فارسی معتقدند که مسئولیت‌های فردی و اجتماعی، به شدت با ملاحظات اخلاقی، روابط بین‌فردی و رفاه جمعی مرتبط است.

«در فرهنگ ایرانی، جوانان به بزرگ‌ترها احترام می‌گذارند و در مواقع نیاز به آن‌ها کمک می‌کنند. این تعاملات اجتماعی می‌تواند به زبان‌آموزان کمک کند؛ تا واژه‌ها و اصطلاحات مرتبط با احترام و مسئولیت فردی را بیاموزند.» (کد ۱)

همچنین، در جامعه ایرانی، ارزش بالایی برای همکاری و فعالیت‌های گروهی قائل هستند. «در ایران، فعالیت‌های گروهی؛ مانند جشن‌های ملی و مذهبی، نقش مهمی در تقویت روابط اجتماعی دارند؛ به‌عنوان مثال، در ماه رمضان، مردم به‌صورت جمعی به عبادت می‌پردازند.» (کد ۱)

همچنین، هنر و ادبیات نیز از عناصر کلیدی فرهنگ ایرانی هستند که در اشعار و متون ادبی، بخش‌های زیادی از زندگی فردی و اجتماعی ایرانیان را شامل می‌شوند.

«مطالعه داستان‌های شاهنامه فردوسی می‌تواند به زبان‌آموزان کمک کند؛ تا با اساطیر و تاریخ ایران آشنا شوند.» (کد ۲)

تنوع دینی نیز یکی دیگر از عواملی است که تأثیر عمیقی بر یادگیری زبان فارسی دارد. ایران محل تلاقی ادیان مختلف است و یکی از باورهای مهم در فرهنگ ایرانی، احترام به ادیان و حقوق پیروان آن‌هاست.

«به‌رسمیت شناختن تنوع باورهای دینی، احترام و کنجکاوی را در زبان‌آموزان پرورش می‌دهد. برای مثال؛ در هنگام برگزاری مراسم دینی، افراد به یکدیگر احترام می‌گذارند.» (کد ۳)

هنجارها و ارزش‌های اجتماعی، بخش جدایی‌ناپذیر از فرهنگ ایرانی هستند و می‌توانند در فرآیند یادگیری زبان فارسی مؤثر باشند.

«مهمان‌نوازی، یکی از اصول فرهنگ ایرانی است. در مهمانی‌ها و جشن‌ها، میزبانان تلاش می‌کنند؛ تا مهمانان را به بهترین شکل ممکن پذیرایی کنند.» (کد ۴)

نگاه به مرگ و زندگی، یکی دیگر از مسائل فلسفی و معنوی است که تأثیرات زیادی در زندگی روزمره و زبان‌آموزی دارد.

«در داستان‌های شاهنامه فردوسی نیز به موضوعات زندگی و مرگ پرداخته شده است. به‌عنوان مثال؛ داستان رستم و سهراب به مفاهیمی مانند شجاعت، قهرمانی و مرگ اشاره دارد.» (کد ۵)

جدول ۸. توزیع درصدی عناصر مرتبط با نیازهای متعالی در یادگیری زبان فارسی

کد	مؤلفه‌ها	درصد فراوانی
۱	مسئولیت فردی و اجتماعی	۳۰٪
۲	هنر و ادبیات	۲۵٪
۳	تنوع دینی	۲۰٪
۴	هنجارها و ارزش‌های اجتماعی	۱۵٪
۵	نگاه به مرگ و زندگی	۱۰٪

با توجه به تفسیرات فوق، پنج مؤلفه نشان‌دهنده تأثیر عوامل فرهنگی و اجتماعی بر یادگیری زبان فارسی هستند. این مؤلفه‌ها نه تنها در فرآیند یادگیری زبان، بلکه در درک عمیق‌تر از فرهنگ ایرانی نیز نقش اساسی دارند.

تحلیل مصاحبه‌های انجام‌شده با مدرسان زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان نشان می‌دهد که زبان فارسی، نقشی اساسی در شکل‌گیری هویت ملی ایران ایفا می‌کند.

«زبان فارسی، نه تنها ابزاری برای برقراری ارتباط است؛ بلکه عنصر اصلی در شکل‌دهی به هویت فرهنگی و ملی ایرانیان محسوب می‌شود.» (کد ۱)

این نقش زمانی پررنگ‌تر می‌شود که زبان فارسی را نه فقط به عنوان یک وسیله ارتباطی؛ بلکه به عنوان دریچه‌ای برای درک فرهنگ، تاریخ و هویت ملی در نظر بگیریم. از این رو، فرآیند یادگیری این زبان، فراتر از تسلط بر واژه‌ها و دستور زبان بوده و نیازمند شناخت عناصر فرهنگی همچون ادبیات، تاریخ، آداب و رسوم، و هنرهای ایرانی است. در همین راستا، مفهوم «هویت» به عنوان یک لایه جدید، به هرم فرهنگی یادگیری زبان افزوده شده است. این لایه هویت، بر اهمیت ارتباط میان زبان و روایت‌های فرهنگی که هویت فرد را شکل می‌دهند، تأکید دارد. یکی از جلوه‌های بارز این ارتباط، ادبیات فارسی است که نقش مهمی در حفظ و انتقال ارزش‌های فرهنگی ایفا کرده است. آثار کلاسیکی همچون گلستان سعدی و شاهنامه فردوسی، نه تنها روایت‌گر تاریخ و اساطیر ایران هستند؛ بلکه مضامینی چون شجاعت و وفاداری را نیز بازتاب می‌دهند.

«آثار کلاسیکی مانند گلستان سعدی و شاهنامه فردوسی، به‌ویژه داستان‌های رستم و سهراب، نه تنها تاریخ و اساطیر ایران را منتقل می‌کنند؛ بلکه مفاهیمی چون شجاعت و وفاداری را بازتاب می‌دهند.» (کد ۲)

علاوه بر ادبیات، تاریخ ایران نیز نقش مهمی در شکل‌گیری هویت ملی دارد. آشنایی با رویدادهای تاریخی، به‌ویژه تحولات فرهنگی و اجتماعی، به زبان‌آموزان کمک می‌کند؛ تا درک عمیق‌تری از هویت ایرانی به‌دست آورند.

«تاریخ ایران با رویدادهای فرهنگی و اجتماعی متعدد در پیوند است و این آشنایی به زبان‌آموزان کمک می‌کند؛ تا درک بهتری از هویت ملی پیدا کنند.» (کد ۳)

در کنار تاریخ، آداب و رسوم و جشن‌های ایرانی؛ مانند نوروز و یلدا نیز بخش مهمی از هویت فرهنگی محسوب می‌شوند. این آیین‌ها نه تنها پیوندهای اجتماعی را تقویت می‌کنند؛ بلکه فرصتی برای آشنایی با فرهنگ ایرانی از طریق زبان فراهم می‌آورند.

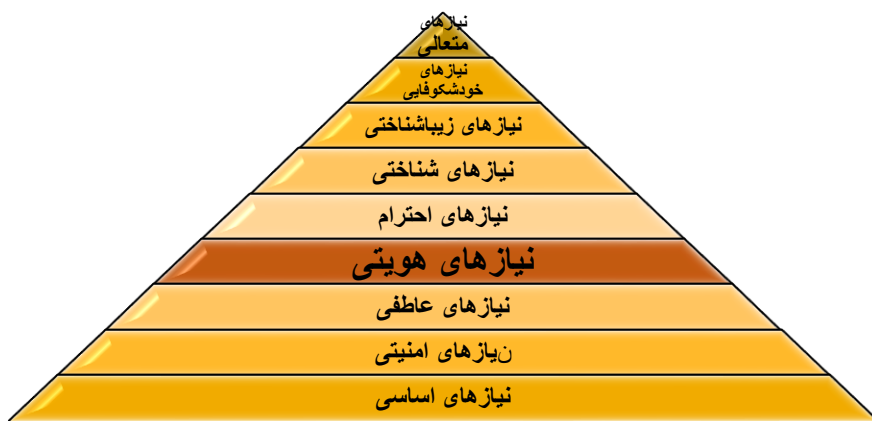
«آداب و رسوم ایرانی همچون نوروز و یلدا نیز علاوه بر تقویت پیوندهای اجتماعی، فرصتی برای درک فرهنگ ایرانی از طریق زبان ایجاد می‌کنند.» (کد ۴)

موسیقی و هنرهای ایرانی نیز به عنوان بخش جدایی‌ناپذیر از فرهنگ ایران، بازتاب‌دهنده ارزش‌های اجتماعی و زیبایی‌شناختی این سرزمین هستند. موسیقی سنتی، همراه با سازهایی مانند تار و نی، از دیرباز در اشعار، داستان‌ها و آیین‌های مختلف حضور داشته و یکی از عناصر مؤثر در انتقال هویت فرهنگی به‌شمار می‌رود. «موسیقی سنتی ایران، با سازهایی مانند تار و نی، به عنوان بخشی از میراث فرهنگی این کشور نیز نقش مهمی در شناخت هویت ملی ایفا می‌کند.» (کد ۵)

بنابراین، افزودن لایه هویت به هرم فرهنگی یادگیری زبان فارسی، نشان می‌دهد که این فرآیند صرفاً به مهارت‌های زبانی محدود نمی‌شود؛ بلکه با درک فرهنگ و تاریخ ایران پیوندی عمیق دارد. این رویکرد نه تنها موجب تسلط بیشتر بر زبان می‌شود؛ بلکه به زبان‌آموزان کمک می‌کند؛ تا ارتباطات معنادارتری با گویشوران بومی برقرار کرده و شناخت کامل‌تری از هویت فرهنگی ایرانی به دست آورند.

جدول ۱۰. توزیع درصدی عناصر مرتبط با نیازهای متعالی در یادگیری زبان فارسی

کد	مؤلفه‌ها	درصد فراوانی
۱	زبان فارسی	۷۳٪
۲	ادبیات فارسی	۶۱٪
۳	تاریخ و تمدن ایران	۵۸٪
۴	آداب و رسوم و جشن‌ها	۴۵٪
۵	موسیقی و هنرهای ایرانی	۳۶٪

شکل ۱. هرم فرهنگ ایرانی براساس هرم سلسله‌مراتب نیازهای مزلو

بر اساس یافته‌های این پژوهش و تطبیق آن با هرم ۹ لایه‌ای نیازهای مزلو، مقادیری برای هر یک از این لایه‌ها در فرآیند یادگیری زبان فارسی ارائه شده است:

جدول ۹. توزیع درصد فراوانی برای لایه‌های هرم نیازهای مزلو در یادگیری زبان فارسی

درصد فراوانی	لایه‌های هرم مزلو (نسخه ۹ لایه‌ای)
۲۵٪	۱- نیازهای اساسی
۱۶٪	۲- نیازهای امنیتی
۱۴٪	۳- نیازهای عاطفی
۵٪	۴- نیازهای هویتی
۱۲٪	۵- نیازهای احترامی
۱۰٪	۶- نیازهای شناختی
۸٪	۷- نیازهای زیباشناختی
۷٪	۸- نیازهای خودشکوفایی
۴٪	۹- نیازهای متعالی

براساس جدول (۹) توزیع درصدها نشان می‌دهد که یادگیری زبان فارسی، تحت تأثیر عوامل فرهنگی، اجتماعی، شناختی و روان‌شناختی قرار دارد. نیازهای اساسی و امنیتی در اولویت قرار دارند؛ زیرا بدون تأمین آن‌ها، یادگیری مؤثر نخواهد بود. نیازهای عاطفی، شناختی و احترامی نیز نقش کلیدی در حفظ انگیزهٔ زبان‌آموزان ایفا می‌کنند. درنهایت، نیازهای زیباشناختی، خودشکوفایی و تعالی، در مراحل پیشرفته‌تر اهمیت بیشتری پیدا می‌کنند.

این تحلیل نشان می‌دهد که فرآیند یادگیری زبان فارسی، نه تنها یک مهارت زبانی، بلکه یک تجربهٔ فرهنگی و اجتماعی عمیق است. توزیع این درصدها، مطابق با یافته‌های پژوهش، نظریه‌های یادگیری زبان و ویژگی‌های فرهنگی ایران، چارچوبی علمی و کاربردی برای تحلیل فرآیند یادگیری زبان فارسی ارائه می‌دهد.

۶. نتیجه‌گیری و پیشنهادهای آتی

پژوهش حاضر نشان داد که یادگیری زبان فارسی برای غیرفارسی‌زبانان، تنها به تسلط بر واژگان و دستور زبان محدود نمی‌شود؛ بلکه به میزان درک و پذیرش عناصر فرهنگی نیز وابسته است. هرم فرهنگی ارائه‌شده در این مطالعه که از تحلیل مصاحبه‌های مدرسان زبان فارسی استخراج شده است، چارچوبی جامع برای درک نیازهای زبانی و فرهنگی در فرآیند یادگیری زبان ارائه می‌دهد که نه تنها با نظریهٔ سلسله‌مراتب نیازهای مزلو هم‌خوانی دارد؛ بلکه با شرایط فرهنگی و اجتماعی ایران نیز تطبیق داده شده است.

یکی از مهم‌ترین یافته‌های این پژوهش، شناسایی و افزودن لایه «هویت» به هرم فرهنگی است. این لایه میان نیازهای احترامی و خودشکوفایی قرار گرفته و بر اهمیت درک و پذیرش هویت فرهنگی در یادگیری زبان تأکید دارد. نتایج نشان داد که زبان‌آموزانی که شناخت عمیق‌تری از هویت فرهنگی ایران دارند، ارتباط مؤثرتری با جامعه هدف برقرار کرده و فرآیند یادگیری را با انگیزه و علاقهٔ بیشتری دنبال می‌کنند. این مدل، نه تنها بر مهارت‌های زبانی تأثیر دارد؛ بلکه به هم‌گرایی فرهنگی و اجتماعی زبان‌آموزان با جامعهٔ فارسی‌زبان کمک می‌کند.

بر این اساس، یافته‌های پژوهش، پیامدهای مهمی برای طراحی برنامه‌های آموزشی زبان فارسی دارند. برخی از این کاربردها عبارت‌اند از:

- ادغام عناصر فرهنگی در فرآیند تدریس، بهره‌گیری از متون، داستان‌ها و آثار هنری ایرانی که ارزش‌های فرهنگی و هویتی را منعکس می‌کنند.
- برگزاری گفت‌وگوهای فرهنگی: ایجاد فضای تعاملی و برگزاری کارگاه‌های فرهنگی برای افزایش حس تعلق زبان‌آموزان به جامعه زبانی.
- بهره‌گیری از رسانه‌های دیداری و شنیداری: استفاده از فیلم‌ها، مستندها و برنامه‌های فرهنگی ایرانی، برای آشنایی با بافت اجتماعی و فرهنگی زبان فارسی.

این پژوهش پیشنهاد می‌کند که در مطالعات آینده، تأثیر احساس هویت فرهنگی بر موفقیت زبان‌آموزان از طریق روش‌های کمی بررسی شود. همچنین، نقش برنامه‌های آموزشی چندفرهنگی در یادگیری زبان فارسی، مورد مطالعه قرار گیرد. علاوه بر این، بررسی میزان تأثیر هرم فرهنگی ارائه‌شده در محیط‌های آموزشی مختلف می‌تواند در طراحی بهتر برنامه‌های درسی مؤثر باشد.

در نهایت، یافته‌های این پژوهش می‌تواند به طراحان آموزشی، مدرسان و سیاست‌گذاران زبانی کمک کند؛ تا برنامه‌های اثربخش‌تری برای آموزش زبان فارسی تدوین کنند. ایجاد فضای یادگیری که هویت فرهنگی زبان‌آموزان را تقویت کند، می‌تواند نقش مهمی در افزایش انگیزه و بهبود فرآیند یادگیری زبان فارسی ایفا نماید.

فهرست منابع:

مفرد، فریبا، پیشقدم، رضا. (۱۳۹۹). ساخت و اعتباریابی پرسش‌نامه الگوی فرهنگی زبانی مادران (باورها، ارزش‌ها، هنجارها و نگرش‌های آن‌ها در رابطه با یادگیری زبان انگلیسی فرزندان) و بررسی ارتباط آن با عملکرد دانش‌آموزان در درس زبان انگلیسی (رساله دکترا). دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه فردوسی، مشهد.

محمدخانی، سمانه، قیومی، عباسعلی، محمد داودی، امیرحسین، امیر ارجمندی، سیده نازنین. (۱۳۹۶). عوامل مؤثر بر ارتقاء مؤلفه‌های فرهنگی آموزش زبان خارجی و ارائه یک الگوی مناسب (مورد مطالعه: زبان انگلیسی). پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۳۹، ۲۰۷-۲۲۵.

References:

- Aghashi, J. A., Betinga, H. O., & Ikowotosi, M. K. (2019). Teachers' perspectives on satisfaction with levels 1-3 of Maslow's hierarchy of needs in Eastern Senatorial District of Kogi State, Nigeria.
- Davani Shah, A. (2023). Using Maslow's Hierarchy of Needs to Motivate Students in the Classroom. *Journal of Educational Psychology*, 15 (2), 45-60.
- Farimani, A. (2023). Achieving Self-Actualization in Education: Constructing and Validating a Hierarchical Scale of Maslow's Needs in Iranian University English Language Programs [Doctoral dissertation]. University of Tehran.

- Goode, T., Sockalingam, S., Brown, M., & Jones, W.** (2000). A Planner's Guide: Infusing Principles, Content and Themes Related to Cultural and Linguistic Competence into Meetings and Conferences. Washington, DC: Georgetown University Center for Child and Human Development, National Center for Cultural Competence. Retrieved from http://nccc.georgetown.edu/documents/Planners_Guide.pdf
- Hall, R. A.** (1964). *Introductory Linguistics*. Philadelphia & New York: Chilton Books.
- Hughes, G. H.** (1986). An argument for culture analysis in the second language classroom. In Valdes, J. M. (Ed.), *Culture Bound: Bridging the cultural gap in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Maslow, A. H.** (1987). *Motivation and personality* (3rd ed.). Delhi, India: Pearson Education.
- Murdock, G. P.** (1971). Anthropology's mythology. *Proceedings of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, 17-24.
- Maslow, A. H.** (1970a). *Motivation and personality*. New York: Harper & Row.
- Maslow, A. H.** (1970b). *Religions, values, and peak experiences*. New York: Penguin.
- Maslow, A. H.** (1962). *Toward a psychology of being*. Princeton: D. Van Nostrand Company.
- Maslow, A. H.** (1954). *Motivation and personality*. New York: Harper and Row.
- Maslow, A. H.** (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-96.
- Millheim, K. L.** (2012). Examining Student Needs in Online Courses Using Maslow's Hierarchy of Needs. *Journal of Online Learning and Teaching*, 8(2), 171-182.
- Mofrad, F., & Pishghadam, R.** (2020). Development and validation of the cultural-linguistic model questionnaire for mothers (their beliefs, values, norms, and attitudes regarding their children's English language learning) and its relationship with students' performance in English language courses (Doctoral dissertation). Faculty of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad. [In Persian]
- Mohammadhkani, S., Gheyumi, A., Mohammaddavoudi, A., & Arjomandi, S. N.** (2017). Factors influencing the enhancement of cultural components in foreign language education and proposing an appropriate model (Case study: English language). *Research in Educational Systems*, 39, 207-225. [In Persian]
- Nostrand, H. L.** (1974). Patterns in Thinking, Beliefs, and Emotions. *Journal of Cultural Studies*, 12(3), 45-67.
- Pishghadam, M., Rahmani, S., & Shayesteh, S.** (2017). Cultural teaching strategies. *Language and Literature*, 10(2), 123-145.
- Stern, H. H.** (1992). *Issues and Options in Language Teaching*. Oxford University.
- Riley, G.** (2007). The role of self-determination theory and cognitive evaluation theory in home education. *Cogent Education*, 3(1), 163-651.
- Scollon, R., & Scollon, S. W.** (2001). Discourse and Intercultural Communication. In Schifffrin, D., Tannen, D., & Hamilton, H. E. (Eds.), *The Handbook of Discourse Analysis*. Oxford: Blackwell. 537-547.
- Yuen, K.** (2011). The representation of foreign cultures in English textbooks. *ELT Forum*, 65(4), 458-466.